

Kúria
ítélete

Az ügy száma: Bhar.II.1.137/2024/10.
A határozat szintje: harmadfok
A tanács tagjai: Dr. Somogyi Gábor, a tanács elnöke
Dr. Boros Tibor, előadó bíró
Dr. Harangozó Attila, bíró
Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró
Dr. Metzing Márton, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: nyilvános ülés
Az ülés napja: 2024. november 14.
Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények
Vádlott: I. rendű
Első fok: Szolnoki Törvényszék, 3.B.1227/2016/545, ítélet, tárgyalás,
2022. november 14.
Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.I.521/2023/20., ítélet, nyilvános ülés, 2024.
február 20.

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű vádlott és társai ellen indított büntetőügyben az I. rendű vádlott, valamint a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség által bejelentett másodfellebbezést elbírálva a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.I.521/2023/20. számú ítéletét I. rendű vádlott tekintetében megváltoztatja.

Az I. rendű vádlottal szemben 87.066.436 (nyolcvanhétmillió-hatvanhatezer-négyszázharminchat) forint erejéig vagyonek Kobzást rendel el.

Az I. rendű vádlottnak a tényállás IV. és VIII/a. pontjában írt bűncselekményeinek megnevezését bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntettére és bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségére helyesbíti.

Egyebekben a másodfokú ítéletet az I. rendű vádlott vonatkozásában helybenhagyja.

Indokolás

[1] I. 1. A Szolnoki Törvényszék 3.B.1227/2016/545. számú, 2022. november 14-én kihirdetett ítéletében az I. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (5) bekezdés a) pont], bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont], bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (5) bekezdés b) pont 1. és 2. fordulat], folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), 2 rendbeli közvetett tettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §) és 3 rendbeli bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért az I. rendű vádlottat – halmazati büntetésül – 7 év börtön fokozatú szabadságvesztés büntetésre, 7 év közügyektől eltiltásra, valamint 8 év könyvelői és gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltásra ítélte azzal, hogy az I. rendű vádlott a szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A kiszabott szabadságvesztésbe az I. rendű vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben, illetőleg bűnügyi felügyeletben töltött időt beszámította akként, hogy a házi őrizetben, illetve bűnügyi felügyeletben töltött időből egy napi szabadságvesztésnek négy nap házi őrizet, illetőleg bűnügyi felügyelet felel meg.

[2] 2. Az ellentétes irányú fellebbezések nyomán eljáró Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2024. február 20-án kihirdetett Bf.I.521/2023/20. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét I. rendű vádlott tekintetében megváltoztatta: az I. rendű vádlott terhére megállapított, költségvetést károsító, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (5) bekezdés b) pont 1. és 2. fordulat szerint minősülő bűncselekmény megnevezését közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntetéhez nyújtott bűnsegédi bűnrészesség, az I. rendű vádlott terhére megállapított 3 rendbeli bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségét bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségének és közvetett tettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségéhez nyújtott bűnsegédi bűnrészességnek nevezte meg, míg az I. rendű vádlottat további 1 rendbeli közvetett tettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségéhez nyújtott bűnsegédi bűnrészesség vádja alól felmentette. Ugyanakkor az I. rendű vádlottat bűnösnek mondta ki 2 rendbeli felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont] büntetében is. Az I. rendű vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés, közügyektől eltiltás, könyvelői és gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltás tartamát egyezően 5-5 évre enyhítette, míg egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét I. rendű vádlott vonatkozásában helybenhagyta.

[3] II. 1. Az ügyészség a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság ítélete ellen az I. rendű vádlott terhére, annak megváltoztatása érdekében súlyosításért, hosszabb tartamú szabadságvesztés, közügyektől eltiltás, valamint könyvelői és gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltás kiszabása érdekében, míg az I. rendű vádlott a fellebbezés okának, irányának megjelölése nélkül jelentett be fellebbezést.

[4] 2. A Szegedi Fellebbviteli Főügyészség fellebbezését azzal indokolta, hogy az I. rendű vádlottal szemben a másodfokú ítélettel kiszabott büntetések tartama aránytalanul enyhe, figyelemmel arra, hogy a büntetés kiszabása során irányadó középérték 10 év. Az I. rendű vádlott tekintetében enyhítő körülményként indokolt értékelni büntetlen előéletét, a részben bűnsegédi elkövetést, az elkövetés óta eltelt időt és azt a tényt, hogy hosszabb ideje

áll büntetőeljárás hatálya alatt, továbbá egészségi állapotát. Ugyanakkor súlyosító körülményként indokolt figyelembe venni a terhére rótt, költségvetést károsító magatartások kiemelkedő tárgyi súlyát, az elkövetésben játszott központi, szervező szerepét, a többszörös halmazatot, a hamis magánokirat felhasználása vétségének folytatólagos elkövetését, a hosszabb időn keresztül kitartó elkövetést, továbbá azt a tényt, hogy a terhére rótt költségvetési csalás büntette több körülmény folytán is súlyosabban minősül.

[5] Álláspontja szerint tévedett az ítélőtábla, amikor a szabadságvesztés büntetés tartamának megítélésekor az enyhítő körülményeknek, különösen a bűncselekmények elkövetése óta eltelt hosszabb időnek túlzott nyomatókat tulajdonított. Az elkövetés óta eltelt jelentős idő sem teszi indokoltá, hogy az ítélőtábla az I. rendű vádlottal szemben a szabadságvesztés tartamát az elsőfokú bíróság által kiszabott – eleve enyhe – büntetést tovább enyhítve, a büntetési tételkeret alsó határának megfelelő tartamban állapítsa meg. Nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy az okozott vagyoni hátrány valós értéke még a mai értékviszonyok mellett is kiemelkedő. A büntetési célok érvényre juttatása érdekében szükséges és indokolt az I. rendű vádlott könyvelő, illetve gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltása, valamint a közügyektől eltiltása tartamának jelentős súlyosítása. Az ugyanis nem igazodik megfelelően az I. rendű vádlott terhére rótt bűncselekmények tárgyi súlyához, az elkövetési és a bűnösségi körülményekhez.

[6] Mindezek alapján a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség arra tett indítványt, hogy a Kúria mint harmadfokú bíróság a Be. 624. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak alapján a Szegedi Ítélőtábla változtassa meg akként, hogy az I. rendű vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés, közügyektől eltiltás, valamint könyvelői és gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltás tartamát súlyosítsa. A másodfokú ítélet felülbírálattal érintett egyéb rendelkezéseit a Be. 623. §-a alapján hagyja helyben.

[7] 3. A Legfőbb Ügyészség a BF.185/2020/7. számú átiratában az ügyészi fellebbezést fenntartotta.

[8] A másodfokú bíróság ítélete ellen az ügyészség az I. rendű vádlott terhére súlyosabb büntetés kiszabásáért, az I. rendű vádlott ok és irány megjelölése nélküli fellebbezést terjesztett elő, s a fellebbezések – a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint – joghatályosak. A harmadfokú bíróság általi felülbírálat terjedelme a Be. 618. § (1) és (2) bekezdés alapján teljes körű.

[9] A fellebbezéssel élők a tényállás megalapozottságát nem vitatták; azok megalapozottak, ekként a harmadfokú eljárásban is irányadóak. A másodfokú bíróság ellentétes döntése, az irányadó tényállás alapján az I. rendű vádlott bűnösségére vont jogi következtetés helyes, a cselekmények jogi minősítése törvényes.

[10] Ugyanakkor a Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy a költségvetési csalás büntettének alanya bárki lehet, aki a törvényi tényállás szerinti elkövetési magatartást tanúsítja, annak nincs speciális alanya. Törvényrontónak tarja ezért a másodfokú (és elsőfokú) bíróság ezzel ellentétes azon álláspontját, miszerint a bűncselekményt tettesi minőségben csak a gazdasági társaság képviselője követheti el, mivel a gazdasági társaságnak van jogi kötelezettsége a nyilatkozattételre.

[11] Álláspontja szerint büntetőjogilag annak nincs jelentősége, hogy a gazdasági társaságot a polgári jogviszony tekintetében ki képviseli, ehhez kapcsolódóan a képviselőnek milyen jogai és kötelezettségei vannak. Önmagában abból, hogy a gazdasági társaság az adójogviszony alanya, a gazdasági társaság képviselője akkor sem tettesi minőségben követi el a költségvetési csalást, ha annak elkövetési magatartását, bűnös tudattal (szándékosan), általa is tudottan, rajta kívül álló személy tanúsítja, figyelemmel a bűncselekmény Btk. 4. §-a szerinti fogalmára, illetve a tettes Btk. 13. §-a szerinti definíciójára is.

[12] A Legfőbb Ügyészség utalt arra, hogy az irányadó tényállás alapján az I. rendű vádlott a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség tekintetében valótlan áfabevallásokat nyújtott be az adóhatósághoz, illetve a cég 1 esetében 2014. év III. negyedévre és 2014. október hónapra nem is tett eleget az áfabevallási kötelezettségnek; azaz a költségvetési csalás törvényi tényállása szerinti elkövetési magatartást ő tanúsította minden őt érintő tényállási pont esetében, az abban megjelölt gazdasági társaság vonatkozásában. Az I. rendű vádlott a cselekvőségével összefüggésben – az irányadó tényállás szerinti összegű (1.426.769.000 forint) – vagyoni hátrányt okozta a költségvetésnek. A költségvetési csalás törvényi egység, amelybe a tettesként elkövetett cselekmények vonhatók (EBH 2019.B.6.).

[13] Ekként az I. rendű vádlott a költségvetési csalást valamennyi, őt érintő tényállás szerinti gazdasági társaság vonatkozásában tettesi minőségben követte el, ezért azok a törvényi egységbe tartozásuk folytán egy rendbelinek minősülnek.

[14] A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy a költségvetési csalás és az annak érdekében elkövetett hamis magánokirat felhasználása egymással valódi alaki halmazatban áll (BH 2021.299.II.), a

közbizalom elleni bűncselekmény rendbeliségét pedig a Kúria Büntető Kollégiumának 2/2013. (VII. 8.) BK véleményével felülvizsgált és fenntartott 36. BK véleménye alapján a megsértett jogviszonyok száma határozza meg.

[15] Ugyanakkor a harmadfokú eljárásban a Be. 618. § (3) bekezdés a) pontja alapján az I. rendű vádlott terhére rótt hamis magánokirat felhasználása vétségének rendbelisége a terhére nem változtatható meg, ezért ezek tekintetében az I. rendű vádlott bűnszegédi minőségének mellőzését, és valamennyi esetben a tettesi minőségének megállapítását indítványozta a Legfőbb Ügyészség azzal, hogy a Be. 618. § (4) bekezdés alapján az I. rendű vádlottat egy rendbeli, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásnak vétsége alól felmentő ítéleti rendelkezés a harmadfokú eljárás során nem bírálható felül.

[16] A Legfőbb Ügyészség utalt rá, hogy a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, miszerint az I. rendű vádlott és társainak a költségvetési csalás körébe illeszkedő cselekvősége az elkövetéskori Btk. alapján bünszervezetben elkövetettnek minősül [másodfokú ítélet indokolásának [208]-[209] bekezdése], azonban az elbíráláskori Btk. alapján már nem, mivel a csoport konspiratív működése nem állapítható meg, ezért cselekményeik elbírálására a Btk. 2. § (2) bekezdését alkalmazta [másodfokú ítélet indokolásának [212] bekezdése].

[17] Kiemelte, hogy a bünszervezet büntető anyagi jogi fogalom [Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pont], a bünszervezetben elkövetés megállapítása pedig tényből vont jogi következtetés eredménye, amely nem a bűnösségre vagy a cselekmény jogi minősítésére, hanem a büntetés kiszabására vonatkozik. Erre figyelemmel ez a harmadfokú bíróság által a Be. 618. § (3) bekezdés b) pontja alapján történő hivatalbóli felülbírálat körébe tartozik. Az irányadó tényállásra alapítottan a Legfőbb Ügyészség szerint – a másodfokú bíróság álláspontjától eltérően – az a helyes következtetés vonható le, hogy az I. rendű vádlott cselekvősége (miként társai is) az elbíráláskor hatályos Btk. bünszervezet fogalmi ismérveinek is teljeskörűen megfelel. Erre figyelemmel az I. rendű vádlott cselekményeinek elbírálására a Btk. 2. §-a szerinti főszabály az irányadó, mivel az elbíráláskori Btk. számára kedvezőbb elbírálást nem nyújt. Ennek megfelelően az I. rendű vádlott terhére rótt 3 rendbeli költségvetési csalás büntette törvényi egységet képez, és az 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontba ütköző és az (5) bekezdés b) pont II. fordulata szerinti költségvetési csalás büntettének minősül, amelyet az I. rendű vádlott bünszervezetben követett el.

[18] A büntetés kiszabása kapcsán a Legfőbb Ügyészség arra utalt, hogy az I. rendű vádlott terhére róható költségvetési csalás büntettének büntetési tétele öt évtől tíz évig terjedő

szabadságvesztés, amelynek felső határa a bünszervezetben elkövetettségre figyelemmel, illetve halmazati büntetés kiszabása okán, a Btk. 91. § (1) bekezdésében foglaltak szerint megemelkedik. Emellett figyelemmel kell lenni a középértékes bünteteskiszabás Btk. 80. § (2) bekezdésében foglaltak szabályokra is; mindezeket pedig a jelentős időmúlás, illetve az I. rendű vádlott megromlott egészségi állapota ellenére is értékelni kell a büntetés kiszabásánál. Emellett az I. rendű vádlott szerepe a bűncselekmény elkövetésében meghatározó volt, amely miatt alanyi bűnösségi foka kiemelkedő.

[19] A büntetés kiszabását befolyásoló alanyi és tárgyi körülmények alapján a Legfőbb Ügyészség arra tett indítványt, hogy a harmadfokú bíróság az I. rendű vádlottal szemben halmazati büntetesként kiszabott szabadságvesztés tartamát jelentősen emelje fel, annak végrehajtási fokozatát a fegyház helyett – az I. rendű vádlott egészségi állapotára tekintettel – börtönben állapítsa meg, továbbá állapítsa meg, hogy az I. rendű vádlott nem bocsátható feltételes szabadságra. Ezen túl a foglalkozástól eltiltás időtartamát, illetve a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát is jelentősen emelje fel.

[20] Végül kitért arra is, hogy a harmadfokú bíróság a Be. 618. § (2) bekezdés alapján hivatalból dönt – többek között – az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben is és ilyen, a Be. 671. § 12. pontja szerinti egyszerűsített felülvizsgálati eljárásra tartozó kérdés a vagyonek Kobzása is. Ezért indítványozta, hogy az irányadó tényállásra – elsőfokú ítélet indokolásának [286] bekezdésében foglaltakra – figyelemmel a harmadfokú bíróság 87.066.436 forint erejéig vagyonek Kobzást rendeljen el az I. rendű vádlottal szemben, egyebekben pedig a másodfokú bíróság ítéletét az I. rendű vádlott tekintetében hagyja helyben.

[21] **III. 1.** A harmadfokú eljárásban kitűzött nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője az ügyészség másodfellebbezését és az írásbeli nyilatkozatukban foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta.

[22] Utalt rá, hogy a XII. és XIII. tényállást alapul véve a másodfokú bíróság helyes következtetést vont az I. rendű bűnösségére a 2. rendbeli „intellektuális” közokirat-hamisítás büntetében, amelyet felbujtóként követett el, mind a bűnösségre vont jogi következtetés, mind a cselekmények jogi minősítése törvényes.

[23] Az irányadó tényállás alapján bizonyított, hogy az I. rendű vádlott volt az, aki a valótlan tartalmú áfabevallásokat benyújtotta valamennyi cég nevében, tehát a tényleges gazdasági tevékenységet végző cégek és az alászámlázó gazdasági társaságok nevében egyaránt. A tényállás rögzíti, hogy ezzel összefüggésben a költségvetést mekkora vagyoni hátrány érte. Tisztázott az is a tényállás alapján, hogy ebben a cselekvőségben több személy vett részt. Az I. rendű vádlott nyilván tudta, hogy cselekvősége nem elszigetelt, hanem egy olyan csoporthoz kapcsolódik, amelyben az irányító, illetve a végrehajtói feladatok megosztottak voltak és a cél a működés valódisága látszatának fenntartása volt. Ezt célozta a valótlan számlázás, a számlázó cégek, illetőleg a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőinek a váltogatása is. Ezen tényekből az a következtetés vonható le, hogy az I. rendű vádlott a jogellenes magatartás minél hosszabb időn keresztül történő folytatásának a lehetőségét kívánta biztosítani, illetve annak a külvilágtól való elrejtését. Gyakorlatilag az egész működésnek a konspiratív jellege ebben nyilvánult meg és ennek a csoportnak a működése a konspirativitását tekintve azonos a Kúria Bfv.II.605/2021/8. számú döntésében olvasható joghellyel, amelyben a Kúria szintén akként foglalt állást, hogy költségvetési csalás esetében a működés konspiratív volta megállapítható annak ellenére, hogy adott esetben bejegyzett gazdasági társaságok végzik az ilyen jellegű tevékenységet.

[24] A Legfőbb Ügyészség képviselője kifejtette, hogy mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság tévesen képviselte azt az álláspontot, miszerint a költségvetési csalás törvényi tényállását tettesi minőségben csak a gazdasági társaság vezető tisztségviselője

követheti el, tekintve, hogy adóbevallási, adómegfizetési kötelezettsége a háttérjogszabály alapján a gazdasági társaságnak van. Ezzel szemben – ahogyan azt a törvény is meghatározza – a bűncselekmény elkövetője az a személy, aki a törvényi tényállás szerinti magatartást tanúsítja. Ebből következően ennek a bűncselekménynek speciális alanya nincsen, a büntetőjogi felelősség tekintetében annak van jelentősége, hogy a törvényi tényállás szerinti cselekvőseget ki tanúsítja bűnös módon, bűnös tudattal. A törvény szövegében nincs szó a költségvetésbe történő befizetési kötelezettségről, amiből az következne, hogy ennek a bűncselekménynek az elkövetője tettesi minőségben csak gazdasági társaság vezető tisztségviselője lehet. Mindennek azért van jelentősége, mert az irányadó tényállás alapján az I. rendű vádlott volt az a személy, aki a költségvetési csalás törvényi tényállása szerinti magatartást tanúsította, ami a tettesi minőségének megállapítását indokolja.

[25] Ezért az ügyészi álláspont szerint az I. rendű vádlott cselekményei törvényi egységet képeznek, s erre figyelemmel az I. rendű vádlott által elkövetett bűncselekmény helyesen 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontba ütköző és az (5) bekezdés b) pont II. fordulata szerinti költségvetési csalás büntettének minősül, amelyet az I. rendű vádlott bűnszervezetben követett el.

[26] A Legfőbb Ügyészség nem osztotta, hogy a másodfokú bíróság az I. rendű vádlott cselekvőségének megítélésekor az elsőfokú bíróságtól eltérően arra az álláspontra jutott, miszerint az elkövetéskori Btk. alkalmazása alapján bűnszervezetben elkövetettnek minősül, azonban az elbíráláskori Btk. alapján már nem, mert a konspiratív működés jeleit ez a csoport nem mutatta, és erre tekintettel ezen Btk.-nak mint kedvezőbbnek az alkalmazását találta indokoltnak. Ezzel szemben az I. rendű vádlott esetében az elbíráláskor hatályos Btk. bűnszervezet fogalmi definíciójában foglalt valamennyi elem is fennáll, így az elbíráláskori Btk. nem kedvezőbb, ezért a Btk. 2. §-a szerinti főszabályt kell a cselekményeinek elbírálására alkalmazni. Ennek – a bűnösségi kör bővülésén túl – kihatása van a büntetésre is és ehhez képest kell az irányadó középértéket is meghatározni.

[27] A büntetés kiszabása kapcsán egyebekben azt fejtette ki, hogy az I. rendű vádlottnak az igen hosszú időn keresztül megvalósult bűncselekmények elkövetésében meghatározó szerepe volt, azok többszörös halmazatot képeznek, ugyanakkor figyelemmel kell lenni a rendkívüli időmúlásra, illetőleg az I. rendű vádlott megromlott egészségi állapotára is.

[28] Ezért az írásbeli indítványukban foglaltakkal egyezően azt indítványozta, hogy a Kúria az I. rendű vádlottal szemben halmazati büntetésként kiszabott szabadságvesztés tartamát emelje fel jelentős mértékben, annak végrehajtási fokozatát a törvény szerintihez képest eggyel enyhébb fokozatban, börtönben állapítsa meg, a könyvelői, illetve gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltás időtartamát és a közügyektől eltiltás mellékbüntetés időtartamát jelentősen emelje fel, valamint állapítsa meg, hogy az I. rendű vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható. Ezen túl az indítványban megjelölt összegű vagyoneklobzás elrendelését tartotta indokoltnak, míg egyebekben a másodfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

[29] 2. Az I. rendű vádlott védője a nyilvános ülésen kifejtette, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság helyesen jutott arra az álláspontra, miszerint az ügyben nem állapítható meg bűnszervezet létrejötte, s ezt meg is indokolta, sőt az ítéletábra e vonatkozásban az elsőfokú bírósághoz képest némi kiegészítést is tett.

[30] Utalt rá, hogy a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a számlázási mód, a törvényes működés látszatának keltése jelenti a konspiratív jelleg meglétét. Ezzel szemben a vádirat és az elsőfokú, illetve másodfokú ítélet szerint az I. rendű vádlott és a társai egy, a tankönyvekben is megjelenő áfacsalási módot választottak. Ehhez szükségszerűen kell, hogy legyen egy, a belföldi első beszerző elé szervezett cég, hiszen ő lesz az, aki már áfatartalommal számlázza tovább az adott árut, és ekként már tényleges áfalevonási joga

keletkezik a tényleges első belföldi beszerzőnek. Így azt nem lehet konspiratív jellegnek tekinteni, hogy a konkrét beszerző cég elé egy másik céget állítanak, és azoknak az élére strómanokat helyeznek, ez maga a kitalált áfacsalási mód. Ezen túlmenően a bűnszervezet létét az ügyben eljáró bíróságok a II., V. és a VII. rendű vádlottakra is vizsgálták és nem állapították meg, mert nem merültek fel olyan bizonyítékok, amelyek alátámasztanák a bűnszervezet megállapításához szükséges hierarchikus kapcsolatot, nincs meg az az alá-fölé rendeltségi kapcsolat és az ehhez kötődő utasításadás sem.

[31] A védő a Legfőbb Ügyészségnek az I. rendű vádlott költségvetést károsító cselekményeinek egy rendbeliként történő értékelésével sem értett egyet. Álláspontja szerint az egységes vádirat a második tényállásban az elkövetési időszakot 2012. április 2. és 2012. június 29. napja közé teszi, tehát ez a rész-cselekmény befejeződik az új Btk. hatályba lépése előtt. A természetes egységként pedig csak az azonos törvényi tényállások értékelhetők. A költségvetési csalás és az adócsalás viszonylatában éppen az ügyészség érvelt több esetben azzal, hogy ezek közel sem azonos törvényi tényállások, ekként természetes egységbe nem foglalhatók.

[32] A védő kifogásolta, hogy a Szegedi Ítéltábla az ítélet [225] pontjában azt rögzítette, miszerint hatósági tétlenséget nem tapasztalt, s az eljárás I. rendű vádlottnak fel nem róható elhúzódsát semmilyen módon nem értékelte. Ugyanakkor az ügyben többször volt vádmódosítás és ezen túlmenően ülnökcsere is sor került. Ebben az ügyben a vádlottak, tényállások, tanú száma, az ügy bonyolultsága nem indokolja az elbírálás ilyen mértékű elhúzódsát. A tisztességes eljárás részét képező észszerű határidőn belüli elbírálás ebben az ügyben sérült, és erre a Kúriának is figyelemmel kellene lennie a büntetés kiszabása során.

[33] A Legfőbb Ügyészség vagyonelkobzásra irányuló indítványával kapcsolatban a védő észrevételezte, hogy az elsőfokú ítélet tényállásának [286] pontjában csupán annyi szerepel, miszerint az ott írt összeget átadták az I. rendű vádlott részére. Ez azonban kétséget kizáróan azt nem igazolja, hogy ezzel az összeggel az I. rendű vádlott gazdagodott, mert az nem szerepel a tényállásban, hogy az átvett pénz személyes felhasználására került, és semmi nem zárja ki, hogy az nem került később például valamelyik cég házipénztárába befizetésre.

[34] Hangsúlyozta a védő, hogy az I. rendű vádlott beilleszkedett a társadalomba, miután a letartóztatásból és a bűnügyi felügyeletből szabadult. Rendszeresen dolgozik, bevallott jövedelme van. Ennyi idő távlatából nincs szükség arra, hogy őt a környezetéből kiemeljék és újra valamelyik büntetés-végrehajtási intézetbe kerüljön. Ez sem az egyéni, sem a közösségi prevenciók célokat nem szolgálja.

[35] Mindezek alapján a védő arra tett indítványt, hogy az ügyészi indítványban foglaltakat a Kúria teljeskörűen utasítsa el, s a szabadságvesztés-büntetést az enyhítő körülményekre tekintettel enyhítse.

[36] **IV.** Az ügyészség által bejelentett másodfellebbezés – az alábbiak szerint – részben alapos, míg az I. rendű vádlott által bejelentett másodfellebbezés nem alapos.

[37] 1. A Kúria mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bejelentett fellebbezések alapján van-e helye harmadfokú eljárásnak, és igenlő esetben azok milyen terjedelemben nyitják meg a Kúria felülbírálati és döntési jogkörét.

[38] A másodfellebbezés törvényi előfeltétele az elsőfokú és a másodfokú ítélet közötti ellentétes döntés [Be. 615. § (1) bekezdés]. E törvényhely (2) bekezdése szerint ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság

a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett vagy vele szemben az eljárást megszüntette,

b) az első fokon elítélt vádlottat felmentette vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette,

c) a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben állapította meg, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.

[39] Jelen ügyben a másodfokú bíróság – az elsőfokú ítéletet megváltoztatva – az I. rendű vádlott bűnösségét kimondta 2 rendbeli, a Btk. 342. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott, felbújtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntetében is, ellenben 1 rendbeli – megnevezése szerint – közvetett tettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségéhez (Btk. 345. §) nyújtott bűnsegédi bűnrészesség vádja alól felmentette. Erre tekintettel a másodfellebbezés törvényi alapfeltétele, az ellentétes döntés, a Be. 615. § (2) bekezdés b) és c) pontja szerint is megvalósult.

[40] 2. Ugyanakkor ahhoz, hogy egy másodfellebbezés joghatályos legyen, nemcsak az ítéletnek kell megfelelnie az ellentétes döntés tartalmi követelményeinek, de a fellebbezésnek is teljesíteni kell törvényi feltételeket; azaz a másodfokú ítéletet a perorvoslat csak abban az irányban és abban a részében támadhatja, amire a törvény a jogosult számára fellebbezési jogot biztosít.

[41] A Be. 615. § (3) bekezdés a) és b) pontja szerint a másodfokú ítélet ellen bejelentett fellebbezés sérelmezheti az ellentétes döntést, illetve kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, a Be. 583. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezést vagy indokolást; ezzel összhangban a Be. 615. § (5) bekezdése szerint pedig a másodfokú ítéletnek a (3) bekezdésében meghatározottakon kívüli rendelkezése, illetve része ellen nincs helye másodfellebbezésnek. Ennek megfelelően a másodfellebbezés lehet korlátozott vagy teljes. A korlátozott vagy teljes fellebbezés közötti különbség abban áll, hogy milyen terjedelmű felülbírálati jogkört nyit meg a harmadfokú bíróság részére. Amennyiben az ügyben a bíróság a vádlott több bűncselekményét bírálja el, a teljes körű másodfellebbezés sem eredményezi szükségképpen a másodfokú ítélet teljes felülbírálatát, mert a Be. 619. § (1) bekezdéséből következően nem terjed ki a mindkét fokon egyezően megítélt – és ekként fellebbezéssel nem érinthető – cselekmények kapcsán a tényállás megalapozottságára. További korlátozás, hogy a Be. 618. § (4) bekezdése szerint nem bírálható felül az ítéletnek az a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezése, amely ellen nem fellebbeztek.

[42] A teljes körű fellebbezés tehát csak az ellentétes döntés tekintetében nyitja meg a teljes körű felülbírálatot [Be. 618. § (1) bekezdés], az ítélet azon kívüli részei tekintetében, valamint korlátozott fellebbezés esetén a Be. 618. § (3) bekezdése határozza meg a felülbírálat körét.

[43] Jelen ügyben a másodfokú bíróság hamis magánokirat felhasználása vétségében hozott felmentő rendelkezését az ügyészség fellebbezésében nem támadta, így e rendelkezés a Be. 618. § (4) bekezdése szerint teljes egészében a felülbírálat körén kívül maradt.

[44] Az ügyészi fellebbezés kizárólag a joghátrány súlyosítását célozta, így az önmagában csak a másodfokú ítélet korlátozott felülbírálatát nyitotta volna meg. A másodfokú ítélet kihirdetésekor az I. rendű vádlott jelenlévő meghatalmazott védője a fellebbezés jogára történt kioktatást követően tudomásul vette ezt az ítéletet, s a távollévő I. rendű vádlott volt az, aki az ítélet részére kézbesített rendelkező része alapján joghatályos fellebbezést jelentett be. Abban azonban mindössze annyit rögzített, hogy a későbbiekben fogja indokolni a fellebbezést – ami nem történt meg –, azonban annak a körét nem határozta meg.

[45] Jelen ügyben ennek perjogi jelentősége van. A vádlotti fellebbezés akkor minősül teljes körűnek, ha az a közokirat-hamisítás büntetében történő bűnösség megállapítását támadja. Mivel azonban a vádlotti fellebbezés tartalma nem került meghatározásra, a Be. 617. §-ra figyelemmel irányadónak kellett tekinteni erre a perjogi helyzetre a Be. 584. § (4)

bekezdésében foglalt rendelkezést; eszerint, ha a bejelentett fellebbezés nem felel meg az (1)-(2) bekezdés rendelkezéseinek és annak tartalma a bejelentéskor nem tisztázható, azt a felmentő, illetve az eljárást megszüntető rendelkezés kivételével az ítélet valamennyi rendelkezése ellen bejelentettnek kell tekinteni.

[46] A harmadfokú bíróság azonban – a fent írtak szerint – ebben az esetben sem bírálhatja felül a mindkét fokon egyezően megítélt cselekmények tényállását. Így mindez azt jelentette, hogy a terhelt terhére megállapított további közokirat-hamisítások tekintetében a Kúriának a tényállást is felül kellett bírálnia, míg a további – a tényállás túlnyomó részét kitevő – cselekmények vonatkozásában a másodfokon rögzült tényállás alapján kellett felülbírálnia a bűnösség megállapításáról, a jogi minősítésről és a joghátrányról szóló, illetőleg az egyéb rendelkezéseket.

[47] 3. A felülbírálat tárgya azonban ezt megelőzően értelemszerűen és főszabályként az eljárási szabályok megtartásának – azon belül az ún. abszolút, majd az ún. relatív eljárási szabálysértések – megvizsgálása, majd pedig – amennyiben az ítéletet nem kell hatályon kívül helyezni – a tényállás fent említett megalapozottságának vizsgálata.

[48] Ennek előrebocsátásával (és sorrendjében) a Kúria a felülbírálat során nem észlelt olyan – a Be. 607. § (1) bekezdése, illetve a Be. 608. § (1) bekezdése szerinti – eljárási szabálysértést, amely feltétlenül az első és/vagy a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését eredményezi, az ügy érdemi elbírálását kizárja (ilyenre egyébként a felek sem hivatkoztak).

[49] 4. A harmadfokú felülbírálat ezt követő szempontja, hogy a másodfokú ítélet tényállásának a teljes körű fellebbezéssel érintett része megalapozott-e.

[50] A Be. 619. § (1) bekezdése, illetve (3) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú ítélet alapját képező tényállásra,

- ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott,

- vagy az iratok alapján azzá tehető, s ekként a helyes tényállás megállapítható, avagy a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető.

[51] A harmadfokú bíróság értelemszerűen azt vizsgálja, hogy a másodfokú bíróság által – az általa tett kiegészítésekkel és helyesbítésekkel – irányadónak tartott tényállás megalapozott-e. Ezalatt értendő az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által – akár javítás nélkül is – megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság általi módosítás (javítás) helyénvalósága is. Főszabályként ugyanis a másodfokú bíróság határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 591. § (1) bekezdés], míg az attól való eltérés feltételeit a Be. 592. §-a, kereteit a Be. 593-594. §-a határozza meg.

[52] A másodfokú bíróság általi tényjavítás elsődleges és általános feltétele, illetve indoka azonban, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlan. Ebben a kérdésben a másodfokú bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Megalapozatlanság hiányában az elsőfokú ítéleti tényállás bármilyen helyesbítése, kiegészítése, avagy eltérő tényállás megállapítása a másodfokú bíróság által eljárási szabályba ütközik. Jelen ügyben a főszabály érvényesült, a másodfokú bíróság határozatát a fellebbezéssel támadott ellentétes döntés tekintetében az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapította.

[53] Ebben a körben a harmadfokú bíróság azt állapította meg, hogy a közokirat-hamisítások tekintetében a tényállás megalapozott, azt a fellebbezésekben érdemi támadás nem érte. Az elsőfokú és másodfokú bíróság ebben a körben elfogadta az érintett III. rendű és IV. rendű vádlottaknak az I. rendű vádlottat terhelő következetes előadását, ami egyébként a tényállás egyéb adataival is összhangban áll; a költségvetési csalásra vonatkozó – rögzült –

tényállásából következik, hogy a cselekménysor központi szervezője ezen időszakban az I. rendű vádlott volt. Ez pedig alátámasztja a III. rendű és a IV. rendű vádlott azon előadását, miszerint őket a költségvetési csaláshoz felhasznált cégek alapításában való névleges közreműködésre az I. rendű vádlott bírta rá, aminek eredményeként azt meg is valósították. Így az elsőfokú bíróság alappal fogadhatta el azt, a másodfokú bíróság pedig ekként eltérően nem is értékelhette.

[54] Mindebből következik, hogy a tényállás ezen, az ellentétes döntésre vonatkozó részei megalapozottak és így a teljes ítéleti tényállás irányadó volt a harmadfokú eljárásban; az ellentétes döntésre vonatkozó része azért, mert az megalapozott, a többi része pedig azért, mert az – a korábban kifejtettek szerint – a másodfokú ítélettel rögzült.

[55] 5. A Kúria a számára irányadó tényállásból pedig azt állapította meg, hogy a bűnösségre vont következtetés okszerű és a cselekmények jogi minősítése is törvényes.

[56] 5.1. A költségvetési csalás elkövetői alakzatait, és azon keresztül a halmazati minősítést ért támadásokkal kapcsolatban a Kúria előre bocsátja, hogy a Kúria gyakorlata ebben körben egységes és azonos azzal, amit a másodfokú bíróság a határozatában rögzített.

[57] A Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja szerint a költségvetési csalást az követi el, aki költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, vagy a valós tény elhallgatja, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz.

[58] Abban teljes egészében osztotta az ügyészi álláspontot a Kúria, hogy a költségvetési csalásnak speciális alanya nincs, a bűncselekmény alanya – elméletileg – bárki lehet. Következik ez abból, hogy a törvényi tényállásban az „aki” kifejezés szerepel, tehát a tettes személye a Btk.-ban valóban semmilyen módon nincs korlátozva.

[59] A költségvetési csalás azonban rendkívül széles körű elkövetési magatartásokkal, különböző módszerekkel követhető el, amelyek taxatíve előre nem határozhatók meg. E körbe tartozik ugyanis minden olyan cselekmény, amelyben valamilyen megtévesztés vagy elhallgatás a költségvetésnek okoz vagyoni hátrányt. Ekként a költségvetési csalás tekintetében – általánosságban – speciális alany valóban nem határozható meg. Így például számos egyéb mód mellett költségvetésből származó pénzeszköz megtévesztéssel való megszerzésével valóban bárki – közvetlen tettesként – költségvetési csalást követhet el.

[60] Más a helyzet azonban gazdasági társaság adókötelezettségével kapcsolatos megtévesztéssel megvalósuló elkövetési mód esetén; ebben az esetben nem a Btk., hanem a polgári jogi és az adójogi szabályozás szűkíti a bűncselekmény lehetséges alanyainak körét.

[61] Az elkövetéskor hatályos, az adózás rendjéről szóló 2003. évi CXX. törvény 6. § (1) bekezdése szerint adózó az a személy, akinek adókötelezettségét, adófizetési kötelezettségét, adót, költségvetési támogatást megállapító törvény vagy e törvény írja elő.

[62] Következésképp az adott adójogviszonyban az adózó a gazdasági társaság. A Ptk. 3:116. § (1) bekezdése szerint a gazdasági társaságot vezető tisztségviselői és képviselőre feljogosított munkavállalói írásban cégjegyzés útján képviselik.

[63] Mindezt összevetve azonban már a költségvetési csalás törvényi tényállásból következik, hogy a költségvetési csalás gazdasági társaság adókötelezettségével összefüggésben kizárólag a gazdasági társaság képviselője részéről követhető el önálló tettesként, bárki más részéről legfeljebb közvetett tettesként vagy részesként. A társaság adókötelezettségeivel kapcsolatos kötelek teljesítése ugyanis a társaság képviselőjét terhelik, így abban a körben fogalmilag csak ő téveszthet meg, tarthat tévedésbe, tehet valótlan nyilatkozatot vagy hallgathat el valós tény, egyszóval az elkövetési magatartást csak

ő valósíthatja meg. Más, az adójogviszonyban nem szereplő személy csak részese, vagy – ha a képviselőt megtéveszti – a közvetett tettese lehet a cselekménynek.

[64] Ennek megfelelően helyesen járt el az elsőfokú és a másodfokú bíróság, amikor azon cselekményeket, melyek elkövetésében I. rendű vádlott nem az általa képviselt gazdasági társaságot felhasználva vett részt, önállóan, többrendbeli bűncselekményként minősítette. A részesként elkövetett költségvetési csalási cselekmény nem vonható a tettesként elkövetett cselekménnyel törvényi egységbe (BH 2020.129., EBH 2019.B.6., BH 2017.388., EBH 2010.2214.). Ekként a költségvetési csalás halmazatként történt minősítése törvényes.

[65] Megjegyzi a harmadfokú bíróság, hogy amennyiben a Kúria jelen tanácsa elkívánt volna térni ezen a Kúria számos, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közétett határozatában is rögzített állásponttól [Bfv.III.842/2022/9. (BH 2024.7.), Bfv.II.614/2012/7. (BH 2013.200.)], akkor azt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján, a Be. 670. § (6) bekezdésére is tekintettel csak előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatását követően tehetné volna meg. Erre azonban nem volt ok.

[66] Általánosságban is rögzíthető, hogy mindenfajta olyan elkövetési mód esetén, amely valamely kötelezettséggel kapcsolatos tevékenységben vagy mulasztásban nyilvánul meg, azt csak az valósíthatja meg, akit a kötelezettség terhel. Az elkövetési magatartás a törvényi tényállás szükséges eleme, következésképp a törvényi tényállást is csak az valósíthatja meg, akit a kötelezettség terhel. A törvényi tényállás megvalósítása pedig a tettessé válás feltétele [Btk. 13. § (1) bekezdés].

[67] Erre tekintettel a Kúria nem látott okot eltérni a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozataiban foglalt egységes gyakorlatától, és a bűnsegédi alakzatban a vádlott terhére rótt cselekményeket nem értékelte másként, illetve a törvényi egység részeként.

[68] 5.2. A védő más okból tartotta a halmazatkénti minősítést indokoltnak; annak alapjául arra hivatkozott, hogy a költségvetést károsító egyik elkövetési magatartás még a hatályos Btk. (2012. évi C. törvény) 2013. július 1. napján történt hatályba lépése előtt befejeződött. Ekként azzal a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 310. §-a szerinti adócsalás valósult meg, ami a költségvetési csalással nem vonható egységbe.

[69] A Kúria ezt az érvet sem találta helytállónak. Ennek kapcsán arra kell elsőként utalni, hogy a korábbi Btk. 310. §-ában korábban büntetni rendelt adócsalást már 2012. január 1. napjától felváltotta a hatályos szabályozással egyezően megszövegezett költségvetési csalás (a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi LXIII. törvény 2. §).

[70] Így mivel az I. rendű vádlott terhére rótt valamennyi költségvetést károsító cselekmény (legalább) utolsó részcselekménye 2012. január 1. napja után valósult meg, a költségvetési csalás törvényi egységében értékelt egyetlen részcselekménye sem minősülhetett volna annak elkövetésekor sem a korábbi Btk. 2012. január 1. előtti szövege szerinti adócsalásként.

[71] Ez azonban valójában közömbös, mert több törvény hatályán átívelő időszakban megvalósult bűncselekmény vagy bűncselekmények együttes elbírálása esetén kizárólag az utolsó (rész)cselekmény megvalósulása idején hatályos büntetőtörvény alkalmazható elkövetéskori jogszabályként [Bfv.I.1467/2018/8. (BH 2019.153.)].

[72] Következésképp a másodfokú ítéletben az I. rendű vádlott költségvetést károsító cselekményeinek minősítése törvényes, mint ahogy a közbizalom elleni cselekményeké is, amelyeket a harmadfokú eljárásban támadás sem érte.

[73] 5.3. Szükségtelenül helyesbítette azonban a másodfokú bíróság a tényállás IV. és a VIII/A. pontjában leírt költségvetési csalás megnevezését, és tévesen alkalmazta ugyanazt a megnevezést a hamis magánokirat felhasználásának minősítéséhez kapcsolódóan is.

[74] E megnevezések – közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntettséghez nyújtott bűnsegédi bűnrészesség és közvetett tettesként, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználása vétségéhez nyújtott bűnsegédi bűnrészesség – akként értelmezhetők, hogy a másodfokú bíróság ezzel kívánta ítélete rendelkező részében kifejezésre juttatni, miszerint az I. rendű vádlott fenti bűnsegédi magatartásai nem a Btk. 13. § (1) bekezdése szerinti tettesi, hanem a Btk. 13. § (2) bekezdése szerinti közvetett tettesi alapbűncselekményhez kapcsolódnak.

[75] Olyan bűncselekmény azonban, hogy bűnsegédi bűnrészesség, a Btk.-ban nem szerepel, márpedig a fenti megjelölésekből – „a bűncselekmény megnevezése: [...] bűnsegédi bűnrészesség” – ez következne. Bűncselekményként pedig a megnevezése szerint is csak a Btk.-ban meghatározott bűncselekmény róható az ítéletben a vádlott terhére, akár tettesként, akár részesként. Az ítélet rendelkező részében tehát azt kell feltüntetni, hogy az elkövető milyen bűncselekményt milyen elkövetői alakzatban követett el; annak további bontása – így annak megjelölése, hogy a vádlott bűnrészessége milyen elkövetői alakzathoz kapcsolódik – már szükségtelen, és annak folytán az adott vádlott elkövetői alakzata nem válhat a bűncselekmény minősítésének alapjává. Ennek kifejtése adott esetben az ítélet indokolásának lehet a része.

[76] Jelen esetben az említett cselekmények kapcsán az I. rendű vádlott elkövetői minősége bűnsegédi [Btk. 14. § (2) bekezdés] és ebben az elsőfokú és a másodfokú bíróság is egyetértett, mint ahogy a kapcsolódó bűncselekmény Btk. Különös Része szerinti minősítésében is. Ezt a Kúria is osztotta és ezért azok megjelölését – a törvényes minősítésnek megfelelő megnevezésre – helyesbítette.

[77] Ugyanezt a helyesbítést ugyanakkor a felmentő rendelkezés kapcsán a Be. 618. § (4) bekezdésére tekintettel nem végezhetette el.

[78] 6. A Legfőbb Ügyészség indítványozta annak megállapítását és jogkövetkezményeinek alkalmazását, miszerint az I. rendű vádlott a terhére rótt bűncselekményeket bünszervezetben követte el.

[79] A bünszervezet jogi szabályozását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 1997. szeptember 15. napjával iktatta be a büntetőtörvénybe (korábbi Btk. 137. § 7. pont). A rendelkezést a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a 1999. március 1. napjával módosította és átszámozta (korábbi Btk. 137. § 8. pont). Az ekkor hatályba lépett törvényszöveg szerint bünszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bünszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul. Ezt követően a törvényszöveget a 2002. április 1. napjától hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg. Aszerint a bünszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. Ugyanez a szövegezés került át a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjába is.

[80] Jelen ügyben ez az elkövetéskor hatályos törvényszöveg.

[81] A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a újabb tényállási elemeket épített a bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdése szerinti fogalmába. Ez a hierarchikus szervezettség és a konspiratív működés.

[82] Ez a jelenleg hatályos és ekként az elbíráláskor (egyúttal a másodfokú elbírálás idején) is hatályban volt törvényszöveg.

[83] A 2019. évi LXVI. törvény 107. §-ával módosított Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerint a bünszervezet megállapításának feltételei tehát az alábbiak:

- legalább három személyből álló,
- hosszabb időre,
- hierarchikusan szervezett,
- konspiratíván működő csoport,
- amelynek célja ötévi, vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. E feltételek egyidejű megléte esetén törvényes a bünszervezet megállapítása.

[84] A bünszervezet törvényi feltételei közül a három vagy több személy megléte és a szervezet céljának ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésére való irányultsága jelen ügyben részletesebb indokolást nem igényel. Ezek a bünszervezet objektív eldönthető elemei, azonban vannak olyan elemek is, amelyekben rejlik egy bizonyos mérlegelési lehetőség, illetve kötelezettség.

[85] Ezek a hosszabb időre szervezettség, a hierarchikus szervezettség, illetve a konspiratív működés. Az említettek közül jelen ügyben a hosszabb időre szervezettség a csoport eleve időben nem limitált működésén túl már csak a több évet átívelő elkövetésre tekintettel sem lehet vitás.

[86] A konspiratív működés kapcsán a Kúria osztotta az elsőfokú és a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint a konspiratív működési jelleg hiányzik, ugyanis az érintett elkövetők közötti erre vonatkozó koordináció, a lebukás megelőzése érdekében tett esetleges intézkedések nem nyertek igazolást.

[87] A Legfőbb Ügyészség átiratában foglalt álláspontja lényegében azt jelentené, hogy a konspirációt maga az elkövetési mód meríti ki, amiből pedig az következne, hogy a gazdasági társaság felhasználásával fiktív számlázás útján elkövetett költségvetési csalást nem is lehetne másképp, csak bünszervezetben elkövetni. A bünszervezet fogalma azonban ezen túlmenő, konkrét intézkedésekben megnyilvánuló konspirációt követel meg.

[88] A Legfőbb Ügyészség által a Kúria Bfv.II.605/2021/8. számú határozatból kiemelt mondat – az áru beszerzésére, annak továbbértékesítésére vonatkozó számlázás a tényleges tevékenység elfedését, a törvényes működés látszatának keltését, fenntartását célozta, és ebben jelenik meg a csoport működésének konspiratív jellege – látszólag valóban alátámasztja a konspiratív működés megállapíthatóságát, azonban ez nem önállóan, hanem csak az adott ügyben megállapított tényállással együtt értékelhető, annál is inkább, mert a bünszervezet megítélése kapcsán – éppen a bizonyos fokú mérlegelési lehetőség meglétére tekintettel – a tényállásban megjelenő kisebb eltérések is kihathatnak a jogi értékelésre.

[89] A Legfőbb Ügyészség által hivatkozott ügyben a jelen esetről jóval bonyolultabb, összetettebb tényállásról volt szó, ahol mintegy 40 céget mozgattak az elkövetők hosszú időn keresztül, sokkal sűrűbben cserélgetve azokat, ráadásul abban az ügyben megjelent jelentős külső konspiráció is, ami a lehallgatott telefonbeszélgetésekben is tetten érhető, és jól jellemzi, hogy az ott értékelte elkövetési magatartás már meg is haladta a költségvetési csalás

kereteit és azon túlmenően egy másik bűncselekmény, az ugyancsak leplező (azaz konspiratív) célzatú pénzmosás tényállási elemeit is kimerítette.

[90] Kétségtelen, hogy jelen ügyben az elkövetési mód szükségszerűen együtt járt bizonyos fokig strómanok használatával és néhány gazdasági társaságnak a cseréjével is, azonban ezek önmagukban a költségvetési csalás megvalósítását és nem azon túlmenően a csoport működésének titkosítását célozták. Ekként mindezt nem találta olyannak a Kúria, ami a bűnszervezet megállapításához szükséges konspiratív működés fogalmát kimerítené.

[91] Emellett a Kúria a bűnszervezet törvényi feltételei közül a hierarchikus szervezettséget sem látta megállapíthatónak. Kétségkívül – az V. rendű vádlott mellett – az I. rendű vádlott volt az, aki leginkább átlátta a bűncselekmény mibenlétét és mozgatta a szálakat, ő járt el az adóhatóság irányába, szervezte és végezte is a megtévesztést. Az ügy további terheltjei közül voltak, akik szándékosan csatlakoztak vagy asszisztáltak ehhez a magatartáshoz, illetve megtévesztett személyeket is bevontak az elkövetésbe. A hierarchikus szervezettség megállapításának jelen esetben azonban gátja, hogy a feladatmeghatározás és végrehajtói tevékenység nem bontható szét, a „fő ügyintézők” a megtévesztő tevékenységben maguk is központi szerepben vettek részt.

[92] Ekként az elbíráláskor hatályos bűnszervezeti fogalomnak a vádlott magatartása nem felelt meg, így már a másodfokú bíróság is alappal alkalmazta a Btk. 2. § (2) bekezdését. Annak alapulvételével pedig a Kúria sem látta megállapíthatónak a bűnszervezetben való elkövetést.

[93] 7. A kiszabott büntetéssel kapcsolatban előre kell bocsátani azt, hogy a másodfokú bíróság nem hagyta figyelmen kívül a büntetőeljárás elhúzódásának tényét és az ebből fakadó enyhítő körülménynek a 2/2007. (II.10.) számú Alkotmánybírósági határozat alapján történő vizsgálatát. Kétségkívül nem állapított meg hatósági tétlenséget, azonban az időmúlást és a büntetőeljárás hosszát két különálló enyhítő körülményként értékelte. Ezzel a Kúria is egyetértett. Az elkövetéstől számított tíz évet – azaz félbeszakadás hiányában az elévülési időt is – elérő időmúlás önmagában az I. rendű vádlott javára értékelendő enyhítő körülmény, de ezen túlmenően a büntetőeljárás elhúzódása további nyomatékos enyhítő körülményként is jelentkezik. Az elhúzódás pedig hatósági tétlenség hiányban is tény, mert ugyan a vád tárgyává tett cselekménysor kétségkívül nagy terjedelmű és bonyolult megítélésű, azonban az eljárás ilyen hossza ebben az esetben sem indokolt. A másodfokú bíróság ezen túl enyhítő körülményként értékelte továbbá az I. rendű vádlott büntetlen előéletét, igazolt betegségeit és pszichiátriai állapotát is.

[94] A súlyosító körülmények oldaláról azonban nem hagyható figyelmen kívül az, hogy az I. rendű vádlott olyan bűncselekmény-sorozatban vitt központi szerepet, amellyel az okozott vagyoni hátrány mértéke közel másfél milliárd forint; a három rendbeli költségvetést károsító bűncselekmény közül kettő is a legmagasabb elkövetési érték kategóriájába tartozik, és a harmadik cselekmény esetében is csak egy szinttel alacsonyabb a vagyoni hátrány mértéke. Ekként a vádlotti magatartás kirívóan nagy vagyoni hátrányt okozott, amit a büntetés kiszabásában az enyhítő körülmények száma és súlya ellenére is kifejezésre kell juttatni. A Kúria – egyetértve a másodfokú bírósággal – úgy találta, hogy ilyen tárgyi súlyú bűncselekmények mellett az időmúlás és a büntetőeljárás hosszának az enyhítő nyomatéka – más enyhítő körülmények mellett is – csupán arra alkalmas, hogy a bíróság a törvényi minimumban határozza meg a szabadságvesztés tartamát. A további enyhítésre, ami már az úgynevezett „enyhítő szakasz” alkalmazását [Btk. 82. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] igényelte volna, nincs ok, mert nincs olyan körülmény, ami miatt az I. rendű vádlottal szemben a terhére rótt cselekmények miatt a kiszabható törvényes büntetési tétel szerinti legkisebb büntetés is eltúlzottan súlyos lenne.

[95] Arra azonban alkalmasak e körülmények – amelyek nyomatékát immár a másodfokú ítélet meghozatala óta eltelt idő is növeli –, hogy a büntetés súlyosítását kizárják. A szabadságvesztés tartamával arányban áll a másodfokú bíróság által kiszabott közügyektől eltiltás, illetőleg a foglalkozástól eltiltás tartama is. Ezért a Kúria a büntetés egyik elemét sem érintette.

[96] 8. A vagyonekbevételezés kapcsán viszont az ügyészi indítványt találta alaposnak a Kúria. Először is arra kell utalni, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás [286] pontját a másodfokú bíróság érintetlenül hagyta, s ez ekként az rögzült a harmadfokú eljárásra is. Az ítélet ezen megállapítása annyit tartalmaz, hogy a IV. rendű vádlott a cég 2 számlájáról felvett a 2014. évben 87.066.436 forintot, s azt átadta az I. rendű vádlottnak. A védő hivatkozott arra, hogy az átvett összeggel nem feltétlenül az I. rendű vádlott gazdagodott; azonban a tényállásban nem szerepel, hogy ezen összeggel az I. rendű vádlott mit csinált vagy hogy bárkinek továbbadta volna. Ehhez képest az ítéletből csak az következik, hogy az hozzá került.

[97] A Btk. 74. § (1) bekezdés a) pontja alapján a vagyonekbevételezést kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyona, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett. A harmadfokú eljárásra e tekintetben rögzült tényállás alapján pontosan ez történt, azaz az I. rendű vádlott bűncselekményből eredő vagyont szerzett meg. Ennek alapján a Kúriának – mérlegelést nem tűrően – rendelkeznie kellett a vagyonekbevételezésről.

[98] V. Mindezekre tekintettel a Kúria – a Be. 13. § (5a) bekezdése szerinti összetételben, a Be. 621. § (1) bekezdése szerinti feltételek hiányában a Be. 620. § (1) bekezdése szerinti főszabály alapján nyilvános ülésen eljárva – a másodfokú bíróság ítéletét az I. rendű vádlott vonatkozásában a Be. 624. § (1) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint megváltoztatta, míg egyebekben a Be. 623. §-a alapján helybenhagyta.

Budapest, 2024. november 14.

Dr. Somogyi Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Boros Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró

A Szegedi Ítéltábla Bf.I.521/2023/20. számú ítélete – a Kúria Bhar.II.1.137/2024/10. számú ítéletében foglalt változtatással – I. rendű vádlott vonatkozásában 2024. november 14. napján jogerőre emelkedett és végrehajthatóvá vált.

Budapest, 2024. november 14.

Dr. Somogyi Gábor s.k.
a tanács elnöke